

ENERJİ POLİTİKAMIZDA DEĞİŞİKLİK SİNYALLERİ: RUSYA STRATEJİK, TÜRKİYE İSE EKONOMİK ÇIKARLARA ÜSTÜNLÜK VERİYOR? (SİNAN OĞAN)

Oya EREN ÖZER

12.04.2009

7 Ağustos 2009 Rusya Başbakanı Vladimir Putin ☐ Türkiye ziyareti oldukça hareketli ve beklenmedik gelişmelerle neticelendi. 20 konuda protokol imzalandı. Ziyaretin her adımı, her imzalanan protokol önemliydi ancak ziyaretin en önemli yanı ve sürprizi Türkiye ☐ Nabucco Projesi ☐ rakibi Güney Akım Projesi ☐ destek vermesi ve İtalyan Başbakanı Silvio Berlusconi ☐ de görüşmelere katılması olmuştur. Rusya bu anlaşmalarla stratejik üstünlüğe önem verirken, Türkiye bazı özel sektör şirketlerinin çıkarlarını da gözeten ekonomik çıkarlara daha fazla üstünlük verdiğini ortaya koymuştur. Bununla da iki lider olarak Putin jeopolitik hedeflere doğru ilerleyen ve uzun vadeli çıkarları gözetten bir devlet adamı görüntüsü çizerken, Erdoğan daha çok kısa vadeli ekonomik çıkarları ön planda tutan icracı başbakan portresi çizmiştir. Ziyaret öncesi ve özellikle de sonrasında Rus basını bütün bu anlaşmalar içerisinde Türkiye ☐ Güney Akım Projesi ☐ destek vermesini ön plana çıkarmıştır. Genel olarak Türkiye ☐ farklı olarak bu tür ziyaretlere çok fazla yer vermeyen Rus basınının bu defa Putin ☐ Türkiye ziyaretine geniş yer verdiği de görülmüştür. Türkiye son 20 yıldır Rusya ile sürdürdüğü enerji diplomasisinde temel stratejik çıkarlara üstünlük veriyordu. Doksanlı yılların başında Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) ile Rusya ☐ Bakü-Novorasiski Projeleri yarıştıyordu. ABD ☐ de bastırmasıyla sonunda BTC bu rekabetten üstünlükle çıkmıştı. Doksanlı yılların ortalarında Rusya kaynaklı Mavi Akım ile Türk Cumhuriyetleri kaynaklı olan ve aslında bugünkü Nabucco ☐ da temeli olan Trans-Hazar Anlaşması yarıştıyordu. O günlerde RAO Gazprom Yönetim Kurulu Başkanı Rem Vayhirev Eylül 1999 ☐ parlamentoda Yapılan ☐ Uluslararası Yatırım Projelerine Katılımı A konusundaki toplantıda ABD ☐ desteklediği Trans-Hazar boru hattı ile rekabet tehlikesine de dikkat çekmiş ve adeta bugünkü Rus politikalarına ışık tutan şu açıklamalarda bulunmuştu: ☐ iki projenin rekabetinde ilk başlayan kazanacaktır. A☐ Netice itibariyle Türkiye Trans Hazar Projesi yerine Mavi Akım Projesi ☐ destek verdi. Türkiye ☐ bu desteği sayesinde de Mavi Akım Projesi erken başladığı için kazandı ve Trans Hazar hala yapılmayı beklemektedir. Bugün tarihin tekerrürüne şahit olunmaktadır. Bugün de Rusya ☐ Güney Akım Projesi ile Nabucco Projesi yarışmaktadır. Türkiye ☐ Nabucco ☐ rakip projeler içerisinde yer alması Nabucco ☐ ölü doğmuş bir proje kılar. Türkiye ☐ Güney Akım Projesi ☐ destek vermesi durumunda bu projenin şansı bir hayli artacaktır. Zira Ukrayna, Romanya ve Bulgaristan ile bu anlamda sorun yaşayan Rusya Türkiye ☐ desteği olmadan bu projeyi hayata geçiremezdi. Öyle anlaşıyor ki, Türkiye AB ülkelerinin içi boş vaatler dışında yeterli desteği vermediği ve kaynak sıkıntısı çeken Nabucco Projesi yerine Samsun ☐ Projesi karşılığında Güney Akım ☐ destek vermektedir. Bu konuda Rus enerji bürokrasisinde etkili diğer bürokratlarda benzer açıklamalar yapmaktadır. Türkiye ☐ Güney Akım ☐ olumlu yaklaşmasının Moskova açısından önemli olduğuna işaret eden Rusya Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı Yuri Uşakov, ☐ Güney Akım da tavizde bulundu. Biz de Samsun-Ceyhan ☐ taviz verdik. A ifadelerini kullanmıştır. Türkiye eğer diplomatik manevra yapmıyorsa ve gerçekten Güney Akım ☐ destek veriyorsa ve karşılığında da Samsun-Ceyhan ☐ destek veriyorsa ortada ciddi bir stratejik kayıp söz konusudur. Bu iki proje

kıyaslanamayacak ölçüde farklı projelerdir. Güney Akım ve Nabucco Türk Cumhuriyetlerini kendisine bağlayacak olan hatlardır. Dolayısıyla bu projelerden hangisi gerçekleşirse onu gerçekleştirecek ülkenin Türk Cumhuriyetleri üzerindeki etkisi artacaktır. Türkiye'nin güney Akım'a destek vermesi açıkça enerji bağlamında Türk Cumhuriyetlerinin liderliğini Rusya'ya bıraktığı anlamına gelmektedir. Samsun-Ceyhan ise daha çok ticari bir projedir. Stratejik anlamı Güney Akım veya Nabucco kadar değildir. Bu hatta Türkiye sadece bir geçiş ülkesidir. Rus petrolü Akdeniz'e indirilerek pazarlanacak ve karşılığında da geçiş ücreti alınacak bir projedir. Bu sebeple de devlet açısından getirisi çok fazla değildir. Sadece onu gerçekleştirecek şirketlere (Türk Çalık ve İtalyan Eni şirketleri) daha çok fayda sağlayacak projedir. Bugün Türkiye açısından bir kazanımın gibi gösterilen Mavi Akım 2 Projesi aslında bundan sadece birkaç yıl önce daha Güney Akım Projesi ortada yok iken Rusya tarafından Batıya Rus gazını ihraç için önerildiğinde Türkiye Nabucco'ya pozisyonunu zayıflatır gerekçesiyle kabul edilmemişti. Bugün Mavi Akım 2 Projesi Türkiye'nin talebiyle kabul edildiği gibi Türkiye'nin o dönem Mavi Akım 2'yi kabul etmemesi sebebiyle Rusya Güney Akım Projesi'ni geliştirdi. Türkiye'nin şimdi her iki projeyi de destekleme kararı alması Nabucco'ya çıkmaza sokacaktır. Bu durumu Başkan Putin bile itiraf etmiştir. Putin'in göre; Doğalgazda Güney Akım ve Nabucco birbirine rakiptir ve bu çok güçlü bir rekabettir. Erdoğan ise farklı düşünmekte ve bu iki projeyi birbirine rakip olarak görmemekte bunu kaynak çeşitliliği olarak değerlendirmektedir. Türkiye'nin bu noktada Nabucco'ya kısa ve orta vadede ölüm doğmasına sebep olacak (uzun vadede gerçekleşebilir) bu adımı aslında hem AB'nin enerji politikalarına ve hem de ABD'nin bölgedeki enerji dizaynına ters bir durumdur. Aynı zamanda AB karşısında Türkiye'nin en büyük kozu olan Nabucco Projesi bizim için AB karşısında koz olma durumu da ortadan kalkmaktadır. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki, çok değil bundan birkaç yıl önce Bulgar ve Yunan başbakanları ile imzalanan Burgaz-Dedeağaç hattı bugün Samsun-Ceyhan'ın imzalanması sebebiyle geçerliliğini yitirmiştir. Aynı şekilde Güney Akım Projesi'nin Türkiye'ye destek vereceğini açıklaması onun hemen yarın inşasına başlanacak anlamına da gelmemektedir. Rus basınındaki haberler Güney Akım'ı kurtardı A veya B artık yok A gibi başlıklara rağmen bu konunun yeni gelişmelere açık olduğunu da belirtmek gerekir. Bir Arada A Ziyaretin en önemli sürprizi bize göre Türkiye'nin kendi hattına rakip bir projeye destek vermesidir. Diğer bir sürpriz ise İtalyan Başbakanı Silvio Berlusconi'nin Türkiye'ye ziyaret etmesi ve üçlü zirve gerçekleşmiş olmasıdır. Aslında bu Erdoğan-Putin-Berlusconi ilk zirvesi değildir. Bundan birkaç yıl önce Mavi Akım Doğalgaz Boru Hattının açılışı sebebiyle Erdoğan, Putin ve Berlusconi, 17 Kasım 2005 tarihinde Samsun'da bir araya gelmişti. Bugün liderler yeniden bir aradadır ve devletlerarası ilişkiler kişisel dostluklara dönmektedir. Bu durum ise son tahlilde ilişkileri daha da geliştirecektir.

Rusya İle Hangi Protokoller İmzalanandı - Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu 9. Dönem KEK Toplantısı Protokolü, - Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti arasında Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımına İlişkin İşbirliği Anlaşması, - Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti arasında Nükleer Kazaların Erken Bildirimi ve Nükleer Tesisler Hakkında Bilgi Değişimi Anlaşması, - Türkiye Cumhuriyeti Türk Standartları Enstitüsü ile Rusya Federasyonu Federal Teknik Regülasyon ve Metroloji Servisi Arasında Standardizasyon ve Uygunluk Değerlendirmesi Alanlarında İşbirliğine İlişkin Memorandum, - Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile Rusya Federal Uzay Ajansı (ROSCOSMOS) Arasında Dış Uzayın Keşfi ve Barışçı Amaçlarla Kullanımı Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı, - Eğitim, Bilim, Kültür, Gençlik ve Spor Alanlarında İşbirliği Programı (Kültürel Değişim Programı-KDP) - Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Rusya Federasyonu Federal Bitki Karantina ve Veterinerlik Servisi Arasında İthal ve İhraç Edilen Su Ürünlerinin Gıda Güvenliği Konusunda İşbirliğine İlişkin Memorandum, - Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Müsteşarlığı ile Rusya Federasyonu Federal Gümrük Servisi Arasında Gümrük İşlemlerine İlişkin Mutabakat

Zaptı, - Türkiye Sermaye Piyasası Kurulu ile Rusya Federal Finansal Piyasalar Otoritesi Arasında Bilgi Aışverişı Hakkında Mutabakat.

Kaynak/Source: